

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач аспірантури та докторантури

Чистякова І.А. Чистякова
(підпис) (ініціали та прізвище)

« 13 » Вересня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АСИСТЕНТСЬКА ПРАКТИКА

Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

Спеціальність **016 Спеціальна освіта**

Освітньо-професійна програма **Спеціальна освіта**

Мова навчання: **українська**

Погоджено науковою радою
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

« 10 » Вересня 2021 р.

Голова

Кудріна О. Ю. д.е.н., професор
(підпис) (ПІБ, науковий ступінь, вч. звання)

Розробник:

1. Бондаренко Юлія Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Дегтяренко Т. М., доктор педагогічних наук, професор

Опис асистентської практики

Найменування показників	Освітньо-науковий ступінь:	Характеристика навчальної дисципліни	
		дення форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Доктор філософії (PhD)	Практична підготовка	
		Рік підготовки:	
2-й		2-й	
Семестр			
Загальна кількість годин – 90		3-й	3-й
		Лекції	
		0 год.	0 год.
		Практична робота	
		90 год.	90 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		год.	год.
		Консультації:	
0 год.	0 год.		
Вид контролю: диференційований залік			

1. Мета проходження асистентської практики

Асистентська практика здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта є компонентом їх практичної професійної підготовки до науково-педагогічної діяльності у закладі вищої освіти.

Організація і проведення асистентської практики здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти регламентується Положенням про асистентську практику аспірантів Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (№ 213 від «26» квітня 2021 р.) та базується на Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), який затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261.

Метою асистентської практики є набуття навичок здійснення освітнього процесу у закладі вищої освіти й формування умінь викладацької діяльності, зокрема, викладання спеціальних дисциплін у здобувачів освіти першого та другого рівнів вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта, організації їх навчальної і наукової діяльності, власної науково-методичної роботи.

Завдання асистентської практики:

1. Формування стійкого інтересу до професійної діяльності викладача закладу вищої освіти з відповідними soft skills навчаннями, зі здатністю до безперервного саморозвитку і самовдосконалення, відповідальністю за навчання різних категорій громадян на засадах професійної етики, принципів академічної доброчесності.
2. Оволодіння основами науково-методичної та навчально-методичної роботи у межах спеціальності 016 Спеціальна освіта
3. Оволодіння різноманітними освітніми технологіями для проведення навчальних занять зі здобувачами освіти першого рівня вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта.
4. Оволодіння різними способами структурування і представлення навчального матеріалу, способами активізації навчальної діяльності, особливостями професійної риторики.
5. Оволодіння різними способами та прийомами оцінювання освітньої діяльності у закладі вищої освіти.

Відповідно до освітньо-наукової програми спеціальності 016 Спеціальна освіта за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти (доктор філософії) у аспірантів необхідно сформулювати загальні і спеціальні (фахові) компетентності, зокрема такі:

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати комплексні проблеми у професійній та/або дослідницько-інноваційній діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК01	Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, загального культурного кругозору, здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя в контексті неперервної фахової підготовки, дотримання у фаховій діяльності норм професійної етики, принципів академічної доброчесності, міжкультурної толерантності, керування загальнолюдськими цінностями.
ЗК02	Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу, оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, володіння креативним способом мислення.
ЗК03	Здатність до пошуку, оброблення, аналізу і контекстуалізації значного обсягу наукової інформації з різних джерел, інтерпретацію результатів наукових досліджень.
ЗК04	Здатність розробляти наукові проекти, управляти ними, складати пропозиції щодо їх фінансування, реєстрації прав інтелектуальної власності.
ЗК05	Здатність працювати в міжнародному контексті, презентувати результати досліджень на всіх рівнях українською та однією з іноземних мов (англійською).
ЗК06	Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності, критично ставитись до отриманої

	інформації.
ЗК07	Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, наукових установах, організаціях, використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації державною та іноземною (англійською) мовами, володіти комунікативною культурою.
Спеціальні (фахові), предметні компетентності(СК)	
СК01	Здатність володіти педагогічною майстерністю, педагогічною технікою, професійними вміннями до передачі наукових знань майбутнім фахівцям галузі спеціальної освіти під час освітнього процесу у ЗВО з дотриманням студентоцентрованого підходу в навчанні.
СК02	Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері спеціальної освіти, інклюзивної освіти і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з педагогічних та суміжних галузей.
СК03	Здатність до застосування найбільш передових концептуальних знань, новітніх теорій, технологій та методів, необхідних для розв'язання комплексних проблем у сфері спеціальної освіти, інклюзивної освіти.
СК04	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері спеціальної освіти, інклюзивної освіти, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень з використанням інформаційних технологій.
СК05	Здатність до апробації результатів наукового дослідження, їх поширення та впровадження у практику спеціальної освіти, інклюзивної освіти на регіональному, національному та міжнародному рівнях.
СК06	Здатність дотримуватись етики досліджень, оцінювати рівень власної фахової компетенції та підвищувати професійну кваліфікацію у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, адаптуватися до змін у професійній діяльності.
СК07	Здатність моделювати, здійснювати й оцінювати освітню діяльність у сфері спеціальної освіти, інклюзивної освіти, обґрунтовано обирати і ефективно

	використовувати освітні технології, методи і засоби навчання й виховання осіб з особливими освітніми потребами з метою забезпечення запланованого рівня особистісного розвитку суб'єктів цільової аудиторії.
СК8	Уміння здійснювати підготовку текстів навчальних та наукових видань, навчально-методичного контенту із забезпечення навчального процесу здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта.

2. Передумови для проходження асистентської практики

Проходження асистентської практики забезпечується комплексом обов'язкових і вибіркових освітніх компонентів, які опановують аспіранти у циклах загальної і професійної підготовки протягом першого року навчання в аспірантурі, зокрема такі: «Філософсько-методологічні основи наукових досліджень», «Академічна іноземна мова», «Теорія та методика викладання у вищій школі», «Управління науковими проектами», «Сучасні інформаційні технології в наукових дослідженнях», «Історія та тенденції розвитку педагогічних досліджень у спеціальній освіті», «Технології створення освітніх моделей та корекційних програм/авторських методик у дисертаційному дослідженні».

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання(РН)	
РН 1	Формувати системний науковий світогляд, володіти сучасними теоріями і концепціями у галузі Освіта/Педагогіка, зокрема у сфері спеціальної освіти, інклюзивної освіти, професійною етикою, демонструвати загальний культурний кругозір.
РН 2	Застосовувати передові концептуальні та методологічні знання, науково-педагогічні технології, термінологію, історію та сучасний стан розвитку спеціальної освіти, інклюзивної освіти у власних дослідженнях та у викладацькій практиці.
РН 3	Знати закономірності і принципи організації освітнього процесу у закладі вищої освіти, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, здійснювати підготовку текстів навчально-методичного контенту, нести відповідальність за ефективність підготовки здобувачів вищої освіти

	спеціальності 016 Спеціальна освіта.
PH 4	Демонструвати дослідницькі навички (започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного процесу), достатні для організації і проведення наукових і прикладних досліджень у сфері спеціальної освіти, інклюзивної освіти, отримання нових знань та/або здійснення інновацій; критично аналізувати й оцінювати результати власних досліджень і інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.
PH 5	Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі науково-прикладні проблеми у сфері спеціальної освіти, інклюзивної освіти з дотриманням норм наукової і професійної етики, принципів академічної доброчесності.
PH 6	Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
PH 7	Демонструвати навички презентації та оприлюднення результатів наукових досліджень у сфері спеціальної освіти, інклюзивної освіти державною та іноземною (англійською) мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях, вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому.
PH 8	Демонструвати навички міжнародного співробітництва, наукової комунікації державною і іноземними (англійською) мовами в усній та письмовій формах широкій науковій спільноті та громадськості сфери спеціальної освіти, інклюзивної освіти. Використовувати академічну українську та іноземну мови у професійній діяльності та дослідженнях.
PH 9	Демонструвати основні норми академічної і

	<p>професійної доброчесності, прийняті науковою спільнотою у сфері викладання і науково-дослідної роботи, постійну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності.</p>
PH 10	<p>Володіти цілісною системою знань про стан і генезис теорії і практики навчання, виховання, освіти дітей та дорослих з особливими освітніми потребами; здатність переробляти наукові знання і суспільний досвід стосовно до потреб практики освіти дітей і дорослих з особливими освітніми потребами</p>
PH 11	<p>Знати закономірності психічного і фізичного розвитку осіб з особливими освітніми потребами на різних вікових етапах, основні підходи до комплексної психолого-педагогічної оцінки їх розвитку, проблеми навчання та розвитку, впливу соціокультурного середовища на розвиток осіб з особливими освітніми потребами.</p>
PH 12	<p>Проектувати освітнє середовище, індивідуальну освітню траєкторію осіб з особливими освітніми потребами, створювати програмно-методичне забезпечення освітньої та корекційно-розвиткової роботи.</p>
PH 13	<p>Застосовувати методи і технології корекційного навчання, використовувати інформаційні технології в освіті дітей з особливими освітніми потребами</p>
PH 14	<p>Формулювати мету професійного і особистісного зростання, оцінювати власні потенційні можливості, обирати продуктивні способи і шляхи розв'язання поставлених завдань, демонструвати авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності. Здатність до професійного саморозвитку і самовдосконалення, максимально повно проявляти свій потенціал .</p>

4. Критерії оцінювання результатів асистентської практики

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
<p>90–100 Відмінно</p>	<p>Практична діяльність відповідає всім вимогам, необхідні практичні навички роботи сформовані на високому рівні, передбачені програмою види діяльності виконані і оцінені з відповідною кількістю балів за кожний від 9 б до 10 б. Під час виконання різних видів діяльності спостерігається високий рівень у змістовому, організаційному критеріїв, розвитку презентаційних, комунікативних, дослідницьких уміннях, педагогічній майстерності.</p>
<p>82–89 Добре</p>	<p>Практична діяльність відповідає всім основним вимогам, необхідні практичні навички сформовані, передбачені програмою види діяльності виконані і оцінені з відповідною кількістю балів за кожний від 8,2 б. до 8,9 б. Під час виконання різних видів діяльності іноді спостерігаються неточності у змістовому/організаційному критерію, розвитку презентаційних/комунікативних/дослідницьких уміннях/ педагогічній майстерності.</p>
<p>74–81 Добре</p>	<p>Практична діяльність відповідає більшості вимог програми, деякі практичні навички роботи сформовані недостатньо, передбачені програмою види діяльності виконані і оцінені з відповідною кількістю балів за кожний від 7,4 б. до 8,1 б. Під час виконання різних видів діяльності іноді спостерігаються несуттєві помилки у змістовому/організаційному критерію, розвитку презентаційних/комунікативних/дослідницьких уміннях/ педагогічній майстерності.</p>
<p>64–73 Задовільно</p>	<p>Практична діяльність відповідає основним вимогам програми, практичні навички роботи сформовані недостатньо, більшість передбачених програмою види діяльності виконано, деякі з них – з помилками і оцінені з відповідною кількістю балів за кожний від 6,4 б. до 7,3 б. Під час виконання різних видів діяльності часто спостерігаються помилки у змістовому/організаційному критерію, розвитку презентаційних/комунікативних /дослідницьких уміннях/ педагогічній майстерності.</p>

<p>60–63 Задовільно</p>	<p>Практична діяльність не відповідає більшості вимог програми, деякі практичні навички роботи не сформовані, передбачені програмою види діяльності виконано із низькою їх якістю і оцінені з відповідною кількістю балів за кожний від 6,0 б. до 6,3 б. Під час виконання різних видів діяльності спостерігаються суттєві помилки у змістовому/організаційному критерію, розвитку презентаційних/комунікативних/дослідницьких умінь/педагогічній майстерності.</p>
<p>35–59 Незадовільно</p>	<p>Практична діяльність не відповідає основним вимогам програми, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою видів діяльності не виконано, що оцінено відповідною кількістю балів за кожний від 3,5 б. до 5,9 б. Під час виконання усіх видів діяльності наявні суттєві помилки у змістовому, організаційному критерію, розвитку презентаційних, комунікативних, дослідницьких умінь, педагогічній майстерності.</p>
<p>0–34 Незадовільно</p>	<p>Практична діяльність не відповідає вимогам програми, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі види діяльності містять грубі помилки, або не виконано, що оцінено відповідною кількістю балів за кожний від 0 б. до 3,4 б.</p>

- змістовий критерій – аналіз ґрунтовності змісту виконання основних завдань з викладенням власних аналітичних оцінок на основі теоретичних знань зі спеціальної педагогіки, спеціальної психології, та інших наук;
- організаційний критерій – аналіз процесуальних особливостей виконання завдань практики;
- презентаційні уміння – аналіз можливостей представлення результатів викладацької практики; володіння елементами педагогічної майстерності аспіранта у процесі викладацької діяльності, підготовки матеріалів;
- комунікативні уміння – аналіз мовленнєвих особливостей, мовної культури у процесі проведення занять, презентації матеріалів практики, підготовки наукового виступу тощо;
- дослідницькі уміння – аналіз умінь щодо використання дослідницького потенціалу аспіранта під час підготовки до різних

видів практики та представлення виконання цих завдань з використанням дослідницьких методів;

- педагогічна майстерність – аналіз здатності до здійснення педагогічного впливу на аудиторію на основі використання педагогічної техніки, такту, мовної культури, невербальних засобів спілкування тощо.

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Асистентська практика аспірантів оцінюється за всіма видами діяльності відповідно до розробленої системи балів, які підсумовуються і отриманий результат співвідноситься зі шкалою оцінювання: національною та ECTS. За цим результатом виставляється диференційований залік .

№	Вид діяльності аспіранта	Кількість балів
1	Проведення лекційних занять зі здобувачами освіти.	від 0 – до 10
2	Проведення практичних (семінарських, лабораторних) занять зі здобувачами освіти.	від 0 – до 10
3	Проведення консультацій зі здобувачами освіти	від 0 – до 10
4	Організація різних видів діяльності зі здобувачами освіти (позааудиторної, науково-дослідницької та ін.).	від 0 – до 10
5	Оформлення щоденнику асистентської практики.	від 0 – до 10
6	Розробка робочої навчальної програми з дисципліни, розміщення на платформі MOODL.	від 0 – до 10
7	Розробка конспектів лекційних занять з дисциплін, розміщення на платформі MOODL.	від 0 – до 10
8	Розробка конспектів практичних занять (семінарських, лабораторних) з дисциплін, розміщення на платформі MOODL.	від 0 – до 10
9	Розробка завдань для самостійної роботи з дисциплін, розміщення на платформі MOODL.	від 0 – до 10
10	Розробка завдань для поточного і підсумкового контролів з дисциплін, розміщення на платформі MOODL.	від 0 – до 10
Усього за всі види діяльності		від 0 – до 100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційований залік, виконання індивідуального плану-графіку, підготовлена звітна документація та звітні матеріали.

6. Програма асистентської практики

6.1. Зміст та види діяльності асистентської практики.

1. *Ознайомлення з організацією освітнього процесу у закладі вищої освіти, кафедри спеціальної та інклюзивної освіти:*

- ознайомлення з підрозділами університету, їх функціональним призначенням щодо організації освітнього процесу у закладі вищої освіти, зокрема зі здобувачами освіти першого рівня спеціальності 016 Спеціальна освіта;
- ознайомлення з нормативними документами, що регулюють організацію освітнього процесу у закладі вищої освіти;
- ознайомлення з документацією кафедри спеціальної та інклюзивної освіти й викладача (наукового керівника);
- ознайомлення зі змістом сайту університету, сайту кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, платформ, на яких відбувається навчання студентів в умовах змішаного та дистанційного навчання;

- ознайомлення з реалізацією освітніх програм першого освітнього рівня;
- відвідування засідань кафедри спеціальної та інклюзивної освіти;
- участь у роботі методичних семінарів, засідань творчих груп ППС кафедри спеціальної та інклюзивної освіти;
- здійснення спостереження за діяльністю наукового керівника з навчально-методичної, науково-дослідної та організаційно-виховної роботи.

2. *Вивчення досвіду викладання провідних викладачів кафедри під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін:*

- здійснення спостереження за діяльністю наукового керівника з різних видів навчальної роботи зі здобувачами освіти;
- відвідування аспірантом навчальних занять (не менше 5) наукового керівника/провідних викладачів кафедри спеціальної та інклюзивної освіти;
- обговорення з науковим керівником «методичних знахідок» та пропозицій щодо покращення якості викладання дисципліни.

3. *Розробка плану та змісту навчальних занять:*

- розробка 1 робочої навчальної програми з дисципліни, що закріплена за аспірантом-практикантом, обговорення їх з науковим керівником;
- розробка 2 конспектів лекційних занять з дисциплін, що закріплені за аспірантом-практикантом, обговорення їх з науковим керівником;
- розробка 3 конспектів практичних занять (семінарських, лабораторних) з дисциплін, що закріплені за аспірантом-практикантом, обговорення їх з науковим керівником;
- розробка завдань для самостійної роботи з дисципліни, що закріплена за аспірантом-практикантом, обговорення їх з науковим керівником;
- розробка завдань для поточного і підсумкового контролів з дисципліни, що закріплена за аспірантом-практикантом, обговорення їх з науковим керівником;
- розміщення плану та змісту занять на платформі MOODL у межах дисципліни, що закріплена за аспірантом-практикантом.

4. *Самостійне проведення навчальних занять (лекцій, семінарів, практичних, лабораторних занять), самоаналіз:*
- проведення 2 лекційних заняття відповідно до розкладу з дисциплін, закріплених за аспірантом;
  - проведення 3 практичних (семінарських, лабораторних) занять відповідно до розкладу з дисциплін, закріплених за аспірантом;
  - проведення 1 консультацій з дисциплін, закріплених за аспірантом;
  - самоаналіз (усний) проведених лекційних та практичних (семінарських, лабораторних) занять.
5. *Участь в оцінюванні якості різних видів робіт слухачів та студентів:*
- поточне оцінювання здобувачів освіти під час проведення практичних (семінарських, лабораторних) занять з дисципліни, прикріпленої за аспірантом;
  - участь у підсумковому оцінюванні (разом із науковим керівником) здобувачів освіти під час проведення практичних (семінарських, лабораторних) занять з дисципліни, прикріпленої за аспірантом.
6. *Керівництво дослідницькими роботами студентів спеціальності 016Спеціальна освіта:*
- участь у консультуванні, закріпленого за аспірантом, здобувача першого рівня вищої освіти щодо написання кваліфікаційної роботи;
  - участь у роботі студентської проблемної групи.
7. *Індивідуальна робота зі слухачами та студентами:*
- ознайомлення з діяльністю куратора академічної групи;
  - організація позааудиторної роботи зі здобувачами освіти першого рівня вищої освіти (круглий стіл, зустріч з фахівцями, обговорення актуальних проблем курсу, етичні бесіди та ін.);
  - організація виховного заходу зі здобувачами освіти першого рівня вищої освіти.

6.2. Організація асистентської практики.

Базою для проходження асистентської практики здобувачів третього освітньо-наукового рівня спеціальності 016 Спеціальна освіта є кафедра спеціальної та інклюзивної освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. Тривалість практики – 2 тижні у третьому семестрі у період, визначений індивідуальним планом аспіранта.

На період проходження практики аспірант закріплюється за науковим керівником, який консулює практиканта і, надалі, готує відгук за результатами проходження практики.

Контроль за виконанням асистентської практики здійснює гарант ОНП та науковий керівник аспіранта. Безпосереднє керівництво практики науковим керівником передбачає:

- 1) забезпечення чіткої організації, планування та обліку результатів практики;
- 2) затверджує загальний план-графік проведення практики;
- 3) добір дисциплін для проведення асистентської практики;
- 4) надання методичної допомоги в плануванні та організації навчальної взаємодії;
- 5) контроль за роботою аспіранта, відвідуванням ним занять та виконанням інших видів робіт;
- 6) підготовка відгуку про проходження практики (додаток 4).

Асистентська практика аспіранта проходить у *три етапи*. На першому етапі проводиться інформування аспірантів про завдання та зміст практики, орієнтування на основні вимоги до неї, складання плану організації різних видів діяльності на практиці, ознайомлення з організацією освітнього процесу у СумДПУ імені А.С.Макаренка, кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін здобувачів освіти першого та другого рівнів вищої освіти, вивчення досвіду викладання; розробка плану та змісту навчальних занять, які закріплені за аспірантом.

На другому етапі відбувається самостійне проведення навчальних занять (лекцій, семінарів, практичних, лабораторних), самоаналіз, участь в оцінюванні якості різних видів робіт студентів, керівництво дослідницькими роботами студентів за дисциплінами кафедри, індивідуальна робота зі слухачами та студентами.

На третьому етапі відбувається оформлення документації та звіту про проходження практики, її результати оголошуються на засіданні кафедри разом із відгуком наукового керівника. Затверджений звіт та витяг з

протоколу засідання кафедри передаються у відділ аспірантури та докторантури. Документація зберігається в особовій справі аспіранта.

6.3. Форми і методи контролю асистентської практики

Поточний контроль за асистентською практикою аспіранта здійснює науковий керівник. Форма підсумкового контролю – диференційований залік. За підсумками проходження асистентської практики аспірант подає до відділу аспірантури та докторантури звіт про проходження практики, а також відгук наукового керівника з аналізом її результатів. Оцінку за педагогічну практику виставляє науковий керівник, її затверджують на засіданні кафедри. Оцінка за практику виставляється у заліково-екзаменаційну відомість.

Аспіранти, які проводять заняття за трудовою угодою в межах Університету, звільняються від педагогічної практики та атестуються кафедрою на основі наданої звітної документації. Звітна документація має бути підписана науковим керівником, який виставляє оцінку. Аспіранти, які з поважних причин не змогли пройти педагогічну практику в запланований термін, повинні пройти її в інший час, визначений кафедрою.

6.4. Звітна документація.

1. Щоденник асистентської практики (додаток 2).
2. Розроблена робоча навчальна програма з дисципліни, що закріплена за аспірантом.
3. Розроблені 2 конспекти лекційних занять з дисциплін, що закріплені за аспірантом.
4. Розроблені 3 конспекти практичних (семінарських, лабораторних) занять з дисциплін, що закріплені за аспірантом.
5. Розроблені завдання для самостійної роботи з дисципліни, що закріплені за аспірантом.
6. Розроблені завдання для поточного і підсумкового контролів з дисциплін, що закріплені за аспірантом.
7. Розміщення плану та змісту занять на платформі MOODL у межах дисциплін, що закріплені за аспірантом (у межах змішаного та дистанційного навчання).
8. Звіт про проходження асистентської практики (додаток 3).
9. Фото-звіт, фото-звіт розміщений на сайті кафедри, університету, соцмережах.

6.5. Розподіл годин за видами і етапами діяльності асистентської практики, форма звітності.

№	Зміст	Форма звітності	Години
<i>Перший етап</i>			
1.	Ознайомлення з організацією освітнього процесу у закладі вищої освіти, кафедри спеціальної та інклюзивної освіти	Щоденник асистентської практики.	10
2.	Вивчення досвіду викладання провідних викладачів кафедри під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін	Щоденник асистентської практики.	10
3.	Розробка плану та змісту навчальних занять:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конспекти лекційних занять. 2. Конспекти практичних (семінарських, лабораторних) занять. 3. Конспект завдань для самостійної роботи. 4. Конспект завдань для поточного і підсумкового контролів з дисциплін. 5. Наявність плану та змісту занять на платформі MOODL (у межах змішаного та дистанційного навчання). 	20
Усього			40
<i>Другий етап</i>			
4.	Самостійне проведення навчальних занять (лекцій, практичних, лабораторних), самоаналіз.	Фото-звіт	15

5.	Участь в оцінюванні якості різних видів робіт слухачів та студентів.	Оцінювання в журналах (електронних журналах), журналі на платформі MOODL, в заліково-екзаменаційній відомості.	10
7.	Керівництво дослідницькими роботами студентів за дисциплінами кафедри	Щоденник асистентської практики.	10
8.	Індивідуальна робота зі слухачами та студентами:	Щоденник асистентської практики.	10
Усього			45
<i>Третій етап</i>			
9.	Підготовка звіту про проходження асистентської практики	Звіту про проходження асистентської практики.	3
10.	Формування фото-звіту	Фото-звіт, розміщення його на сайті кафедри, університету, соцмережах.	2
Усього			5
Разом за усі види діяльності			90

7. Рекомендовані джерела інформації

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. (2016). Міжнародний благодійний фонд «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики». Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхов (Ред.). Київ. Таксон. 234 с.
2. Барбіна, Є.С., & Дзядевич, Ю.В. (2011). Особливості формування професійного іміджу вчителя. Педагогічні науки (Вип. 59, с. 195-200).
3. Лазаренко, Н. (2019). Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: монографія. Вінниця: ТОВ «Друк плюс». 365 с.
4. Половенко, О. В., Кірішко, Л. М. (2018). Безперервна освіта педагога за індивідуальною освітньою траєкторією. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського». 60 с.
5. Столяренко, О.В. (2015). Моделювання педагогічної діяльності у підготовці фахівця. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД»

6. Artyukhov, A., Luta, O. (2017). Academic integrity in Ukrainian higher education: values, skills, actions. Business ethics and leadership (Issue 1, pp. 34- 39).

Електронні ресурси:

1. Вдосконалення практики підготовки докторів філософії як напрям підвищення якості вищої освіти: державноінституціональний аспект. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/5495/1>
2. Глосарій. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://naqa.gov.ua/wpcontent/uploads/2020/01/%d0%93%d0%bb%d0%be%dd1%96%d0%b9.pdf>
3. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII (2014). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII (2017) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Закон України «Про освіту». Стаття 42 «Академічна доброчесність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>.
6. Коваль, К.О. (2015). Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту, 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/827>.
7. Концепція розвитку педагогічної освіти в Україні (2018). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitkupedagogichnoyi-osviti>.
8. Лобач, О., Лобач, К. (2020). Нормативно-правове забезпечення підготовки здобувачів ступеня доктора філософії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/view/542>
9. Меняйло, В. (2020). Методологічні засади підготовки майбутніх докторів філософії до дослідницько-інноваційної діяльності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://znp.udpu.edu.ua/article/view/212069>
10. Національна рамка кваліфікацій № 509. (Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341). (2019). [Електронний ресурс]. – Режим доступу :: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2019-%D0%B>

11. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (Постанова). № 283. (2019). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-23-bereznya-2016-r-261>
12. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора науку вищих навчальних закладах (наукових 102 установах) (Постанова). № 261. (2016). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npas/248945529>
13. Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (Постанова). № 167. (2019). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2019-%D0%BF>
14. Рамкова програма ЄС щодо оновлених ключових компетентностей (2018). [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
15. https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/councilrecommendation-on-key-competences-for-lifelong-learning_en.
16. Розширений глосарій термінів та понять із академічної доброчесності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
17. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
18. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (2015). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf

ДОДАТКИ

Додаток 1

ЗАТВЕРДЖУЮ

Науковий керівник _____

(Підпис)

(ПШ)

ПЛАН-ГРАФІК ПРОХОДЖЕННЯ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

здобувача наукового ступеня доктор філософії ____ року навчання

(очної/заочної форми навчання)

зі спеціальності « _____ »

_____ (прізвище, ім'я, по-батькові)

№	Вид діяльності	Термін/дати виконання	Оцінка (від 0 до 10)	Підпис керівника практики
1	Проведення лекційних занять зі здобувачами освіти.			
2	Проведення практичних (семінарських, лабораторних) занять зі здобувачами освіти.			
3	Проведення консультацій зі здобувачами освіти			
4	Організація різних видів діяльності зі здобувачами освіти (позааудиторної, науково-дослідницької та ін.).			
5	Оформлення щоденнику асистентської практики.			
6	Розробка робочої навчальної програми з дисципліни, розміщення на платформі MOODL.			
7	Розробка конспектів лекційних занять з дисциплін, розміщення на платформі MOODL.			
8	Розробка конспектів практичних занять (семінарських, лабораторних) з дисциплін, розміщення на платформі MOODL.			
9	Розробка завдань для самостійної роботи з дисциплін, розміщення на платформі MOODL.			
10	Розробка завдань для поточного і підсумкового контролів з дисциплін, розміщення на платформі MOODL.			
Разом балів				

Титульна сторінка щоденника

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. Макаренка

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЩОДЕННИК ПРОХОДЖЕННЯ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

здобувача наукового ступеня доктора філософії _____ року навчання

форми навчання _____

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальності 16 Спеціальна освіта

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Термін практики з _____ по _____ 201__ р.

База практики _____

Керівник практики _____
(науковий ступінь, вчене звання керівника)

Друга і подальші сторінки щоденника

Дата проведення, участі у заході	Години проведення, участі у заході	Назва виду роботи (орієнтуватись на п.б.1 програми «Зміст та види діяльності асистентської практики»)	Короткий опис проведеної роботи

Титульна сторінка оформлення звіту аспіранта

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. Макаренка

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

здобувача наукового ступеня доктора філософії _____ року навчання

форми навчання _____

галузі знань 01Освіта/Педагогіка

спеціальності 16 Спеціальна освіта

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)
Термін практики з _____ по _____ 201__р.

База практики _____

Керівник практики _____
(науковий ступінь, вчене звання керівника)

Друга і подальші сторінки оформлення звіту аспіранта

Звіт оформлюється у довільній формі з коротким самоаналізом виконаних видів діяльності за планом:

1. Ознайомлення з організацією освітнього процесу у закладі вищої освіти, кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.
2. Вивчення досвіду викладання провідних викладачів кафедри під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін.
3. Розробка плану та змісту навчальних занять.
4. Самостійне проведення навчальних занять (лекцій, семінарів, практичних, лабораторних занять).
5. Керівництво дослідницькими роботами студентів спеціальності 016Спеціальна освіта.
6. Індивідуальна робота зі здобувачами освіти.

Аспірант

_____ (Підпис)

_____ (ПП)

ВІДГУК
наукового керівника

(ПП)
про проходження практики
здобувача наукового ступеня доктора філософії _____ року навчання
форми навчання _____
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 16 Спеціальна освіта

(ПП)

Звіт оформлюється у довільній формі з коротким аналізом виконаних видів діяльності практиканта із висловленими пропозиціями та оцінюванням.

Орієнтовний план написання звіту

1. Ознайомлення асистентом з організацією освітнього процесу у закладі вищої освіти, кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.
2. Вивчення асистентом досвіду викладання провідних викладачів кафедри під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін.
3. Розробка асистентом плану та змісту навчальних занять.
4. Самостійне проведення асистентом навчальних занять (лекцій, семінарів, практичних, лабораторних занять).
5. Керівництво асистентом дослідницькими роботами студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта.
6. Індивідуальна робота асистента зі здобувачами освіти.
7. Рекомендовані оцінки за видами діяльності:

№	Вид діяльності	Оцінка (від 0 до 10)
1	Проведення лекційних занять зі здобувачами освіти.	
2	Проведення практичних (семінарських, лабораторних) занять зі здобувачами освіти.	
3	Проведення консультацій зі здобувачами освіти	
4	Організація різних видів діяльності зі здобувачами освіти (позааудиторної, науково-дослідницької та ін.).	
5	Оформлення щоденнику асистентської практики.	
6	Розробка робочої навчальної програми з дисципліни, розміщення на платформі MOODL.	
7	Розробка конспектів лекційних занять з дисциплін, розміщення на платформі MOODL.	
8	Розробка конспектів практичних занять (семінарських, лабораторних) з дисциплін, розміщення на платформі MOODL.	
9	Розробка завдань для самостійної роботи з дисциплін, розміщення на платформі MOODL.	

1 0	Розробка завдань для поточного і підсумкового контролів з дисциплін, розміщення на платформі MOODL.	
Разом балів		

8. Загальні висновки.

Відгук заслухано і затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти (протокол _____, від _____ 20__ р.).

Керівник асистентської практики:

(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (Підпис)

_____ (ПІП)

Завідувач кафедри:

(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (Підпис)

_____ (ПІП)